

**KƏND TƏSƏRRÜFATI BİTKİLƏRİNİN
MƏHSULLARININ SİĞORTASI QAYDALARI**

Bakı – 2010

KƏND TƏSƏRRÜFATI BİTKİLƏRİNİN MƏHSULLARININ SİĞORTASI QAYDALARI

1. ÜMUMİ MÜDDƏA

Bu Qaydalar «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və digər qanunvericilik aktlarına əsaslanaraq kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsullarının sığortası sahəsində münasibətləri tənzimləyir, sığorta müqavilələrinin bağlanmasını, sığorta haqlarının və ödənişlərinin verilməsini müəyyən edir.

2. SİĞORTANIN OBYEKTİ, SİĞORTA PREDMETİ VƏ SİĞORTA SİNİFİ

2.1.Sığorta obyektı - mülkiyyət formasından asılı olmayaraq kənd təsərrüfatı istehsalçıların (sığortalıların) onlara məxsus kənd təsərrüfatı bitkilərinin və çoxillik əkmələrin məhsulları ilə bağlı əmlak mənafehidir;

2.2.Sığortanın predmeti – sığortaya cəlb olunan kənd təsərrüfatı bitkilərinin və çoxillik əkmələrin məhsullarıdır;

2.3. Sığortanın sinifi – kənd təsərrüfatı bitkilərinin sığortası sinifidir.

3. SİĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ TARİFLƏRİ

3.1. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsullarının sığorta dəyəri – sığorta müqavilələrinin bağlandığı ildən əvvəlki beş il ərzində əkin sahələrindən alınmış kənd təsərrüfatı bitkilərinin orta məhsuldarlığı əsasında istehsal olunmuş məhsulun proqnozlaşdırılan bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməlidir. 5 illik məhsuldarlıq haqqında məlumat olmadıqda sığortalının axırıncı il əkdəyi sahədən aldığı faktiki məhsuldarlıqdan, o olmadıqda isə rayon üzrə keçən ilin faktiki orta məhsuldarlığından istifadə olunur;

3.2. Bu növ sığorta üzrə tariflər sığortaçı tərəfindən müəyyən olunur.

4. SİĞORTA RİSKLƏRİ

Kənd təsərrüfatı və çoxillik əkmələrin məhsulları - yanğın, dolu, sel, daşqın və şaxta vurmaları hadisələrindən sığortalanır.

Bu qaydalara görə yuxarıda göstərilən sığorta hadisələri nəticəsində kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsullarının zədələnməsi və məhv olması ilə əlaqədar kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına dəyən zərərlərə sığorta təminatı verilir.

5. SİĞORTA RİSKLƏRİNDƏN İSTİSNALAR VƏ MƏHDUDİYYƏTLƏR

5.1. Bu qaydalara görə aşağıda qeyd edilən bitki və məhsullar sığorta edilmir:

- istixanalar və onlarda yetişdirilən məhsullar;
- gül-bəzək, tingliklər, şitilliklər və çoxillik otların məhsulları.

5.2 Aşağıdakı hallarda sığorta təminatı verilmir :

- a) quraqlıq hadisəsi nəticəsində itkilərə görə;
- b) partlayış nəticəsində əmələ gələn itkilərə görə;
- v) xalq hərəkatı, inqilab, tətıl, üsyan və bunların qarşısını almaq və ya təsirlərini azaltmaq üçün səlahiyyətli orqanlar tərəfindən görülən tədbirlər nəticəsində yaranmış itkilər ;
- q) terror aktları və hərbi əməliyyatlar nəticəsində dəymiş itkilər;
- d) təbii itkilər ;
- ğ) xəstəliklər və ziyanvericilər nəticəsində əmələ gələn itkilər ;
- e) radiasiya və radioaktiv birləşmələrin və bunların nəticəsində hərbi və inzibati tədbirlərin aparılmasından əmələ gələn itkilər ;
- ə) müharibə, xarici düşmən hərəkatları, hər hansı döyüş, hərbi və inzibati tədbirlər nəticəsində dəymiş itkilər ;
- i) məhsulun vaxtında toplanmamasına görə itkilər ;
- j) səlahiyyətli orqanlar tərəfindən kənd təsərrüfatı bitkisinin əkilmiş sahəsində həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində əmələ gələn itkilər.

6. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİ

6.1. Sığorta müqaviləsi sığortalının iki nüsxədən ibarət təklifnaməsi (1 sayılı əlavə) əsasında bağlanır. Təklifnamənin bir nüsxəsi sığorta haqları və onun ödənilmə müddəti göstərilməklə sığortalıya göndərilir. Təklifnamənin bir nüsxəsini aldıqdan sonra sığortalı 10 gün müddətində sığorta haqqının ödənilməsini təmin etməlidir. Təklifnamənin ikinci nüsxəsi sığortaçıda qalır.

6.2. Kənd təsərrüfatı bitkiləri və çoxillik əkmələrin məhsulunun sığortası üzrə müqavilə hər bir bitkinin bütün əkin sahəsi üçün bağlanır.

6.3. Bitkilərin və çoxillik əkmələrin məhsulunun sığortası üzrə müqavilələr əkin sahələrində cücərtilər (yaşıllaşma) alındıqdan, bağlarda isə tumurcuqların oyanmasından və meyvə ağaclarında çiçəklənmənin başa çatmasından sonra əkin sahəsində baxılmaqla və müəyyən edilmiş təqvim müddətləri nəzərə alınmaqla bağlanır.

6.4. Aşağıdakı hallarda müqavilə bağlana bilməz:

- kənd təsərrüfatı bitkilərinin və çoxillik əkmələrin təqvim müddəti keçdikdə;
- əkin sahələrində cücərtilərin normal çıxışı olmadıqda;
- meyvə və bağlarda normal tumurcuqlar və çiçəklənmə olmadıqda;

6.5. Kənd təsərrüfatı bitkiləri və çoxillik əkmələrin məhsulunun dəyəri 70% miqdarında sığorta olunur.

6.6. Əkin sahəsi və məhsulun yığılı barədə müvafiq İcra Hakimiyyəti orqanlarının (statistika, ərazi nümayəndəliyi və ya kənd təsərrüfatı orqanlarına) 01 yanvar vəziyyətinə məlumat verməyən kənd təsərrüfatı bitkiləri məhsulunun istehsalı ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərin əkin sahələri sığorta edilmir.

6.7. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta təminatının müddəti sığorta haqqı ödənilmədiyi gün saat 24⁰⁰ başlayır və həmin müqavilənin qüvvədə olduğu sonuncu gün saat 24⁰⁰ başa çatır.

Sığortaçı tərəfindən 5 gün müddətində sığortalıya sığorta şəhadətnaməsi (2 sayılı əlavə) verilir.

İkinci müddət üzrə sığorta haqları müəyyən edilmiş vaxtda daxil olmadıqda müqavilə 3 aydan (büdcə vəsaiti hesabına ödənilənlər istisna olmaqla) sonra qüvvədən düşür. Sığortalıya müqavilə üzrə ikinci müddətin sonuna 10 gün qalmış həmin müddət üçün sığorta haqlarının ödənilməsi barədə xəbərdarlıq edilir.

6.8. Müqavilə üzrə sığorta ödənişi tam sığorta məbləğində ödənildikdə müqavilə bitmiş hesab edilir və bu barədə sığortalıya xəbər verilir. Həmin müqavilə üzrə sığorta ödənişi tam məbləğdə ödənilməzsə, onda şərtləşdirilmiş sığorta məbləği ilə verilmiş sığorta ödənişi arasındakı fərq miqdarında müqavilədə göstərilən müddətin axırına kimi qüvvədə qalır.

6.9. Müəyyən edilmiş sığorta haqqı 50 %-dən az daxil olduqda müqavilələr baş tutmamış sayılır və müqavilələr üzrə daxil olmuş sığorta haqları 10 gün müddətində sığortalıya qaytarılır.

6.10. Kənd təsərrüfatı bitkiləri məhsullarının sığortası üçün bağlanmış müqavilə üzrə sığortalıya verilmiş sığorta şəhadətnaməsi itirildikdə ona itirilmiş şəhadətnamənin dublikatı verilir.

6.11. Əmlakını (məhsulunu) üç və daha artıq illər ərzində ardıcıl olaraq tam dəyərində sığortalamış, lakin sığorta ödənişi almamış sığortalılara sığorta haqqından 3 il müddətinə – 10%, 4 il müddətinə-20%, 5 il müddətə isə – 30% məbləğində güzəşt verilir.

6.12. Bağlanmış sığorta müqavilələri üzrə sığorta haqları nağd və ya nağdsız qaydada ödənilir.

6.13. Müqavilə üzrə sığorta haqları bir dəfəyə, yaxud 2 müddətə ödənilir. Sığortalı təklifnamənin bir nüsxəsini aldıqdan sonra sığorta haqqının 50%-ni 10 gün müddətinə, qalan sığorta haqqını isə 3 ay (büdcə vəsaiti hesabına ödənilənlər istisna olmaqla) ərzində ödəməlidir.

7. SİĞORTAÇININ HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

7.1. Kənd təsərrüfatı bitkilərinə baxış keçirmək və bütün lazımi məlumatları sığortalıdan almaq;

7.2. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərər məbləğini qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən etmək;

7.3. Təqsirkar şəxs müəyyən edilərsə, sığorta ödənişi verildikdən sonra ona qarşı subroqasiya qaydasında iddia qaldırmaq;

7.4. Əgər sığorta olunmuş əmkakə ziyan üçüncü şəxsin təqsiri üzündən dəymişdirsə təqsirkardan subroqasiya hüququndan istifadə etməklə zərər məbləğini tələb etmək;

7.5. Sığortalını sığorta qaydalarının şərtləri ilə tanış etmək;

7.6. Sığorta haqqı daxil olduqdan sonra sığortalıya sığorta şəhadətnaməsini vermək;

7.7. Dəymiş zərəri müəyyən etmək və sığorta ödənişinin verilməsini təmin etmək;

7.8. Sığorta təklifnaməsinin bir nüsxəsini vaxtında sığortalıya çatdırmaq;

7.9. Sığorta haqqından güzəşti müəyyən etmək;

7.10. Kənd təsərrüfatı bitkisinin məhsulunun məhv olması barədə məlumat aldıqdan sonra sığorta ödənişinin verilməsini təmin etmək;

7.11. Sığortalıya sığorta ödənişinin verilməməsinin səbəbi barədə məlumat vermək;

7.12. Müqavilə üzrə sığorta haqlarının 2-ci ödəmə müddətinin başa çatmasına 10 gün qalmış sığortalını xəbərdar etmək;

7.13. Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər hüquq və vəzifələr.

8. SİĞORTALININ HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

8.1. Sığorta qaydaları ilə tanış olmaq;

8.2. Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığorta ödənişini tələb etmək;

8.3. Hesablanmış sığorta haqqını müəyyən olunmuş müddətlərdə ödəmək;

8.4. Sığorta hadisəsi barədə təxirəsalınmadan sığortaçıya məlumat vermək;

8.5. Sığorta ödənişi ilə əlaqədar tələb olunan sənədləri təqdim etmək;

8.6. Zərərin qarşısının alınması üçün zəruri tədbirlər görmək, əmlakın qorunub saxlanması, yanğından mühafizəsinə və aqrotexniki qaydalara riayət etmək;

8.7. Zədələnmiş əmlakların qalıqlarını sığortaçıya təqdim etmək;

8.8. Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər hüquq və vəzifələr.

9. AZADOLMA MƏBLƏĞİ

9.1. Sığorta müqaviləsi ilə şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği göstərilə bilər.

9.2. Şərtli azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda, zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılır.

9.3. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda zərər məbləğindən çıxılır.

10. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN ETİBARSIZ SAYILMASI

10.1. Sığorta müqaviləsi aşağıdakı hallarda etibarsız sayılır:

10.1.1. sığorta obyektini müsadirə edildikdə;

10.1.2. müqavilə bağlandığı anda sığorta obyektini mövcud olmadıqda;

10.1.3. sığorta müqaviləsi ilə əmlak onun həqiqi dəyərindən artıq məbləğdə sığortalandıqda. Bu halda sığorta müqaviləsi artıq dəyər hissəsində etibarsızdır;

10.1.4. Qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

11. İKİLİ (ÇOXQAT) SİĞORTA

1.1. Sığorta məbləği sığorta müqaviləsi bağlandığı andakı həqiqi dəyərindən - sığorta dəyərindən çox olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta halında), həmin müqavilə sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsində etibarsızdır.

1.2. Sığortalı tərəfindən qanunsuz gəlir əldə etmək məqsədilə bir və ya bir neçə sığorta müqaviləsi əsasında onun həqiqi dəyərindən artıq məbləğə sığorta etdirildikdə, bu məqsədlə bağlanmış hər bir sığorta müqaviləsi bağlandığı andan etibarsız sayılır. Bu halda sığortalının qanunsuz gəlir əldə etmək məqsədi məhkəmə qaydasında sübut edilməlidir.

12. QİSMƏN SİĞORTA

Kənd təsərrüfatı bitkilərinin sığortası üzrə müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında) sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.

13. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERİLMƏSİ

13.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilir:

13.1.1. sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;

13.1.2. aşağıdakı hallar istisna olmaqla, sığortalı fiziki şəxs öldükdə və ya sığortalı hüquqi şəxs ləğv olunduqda:

13.1.2.1 sığortalı sığorta müqaviləsi bağlayarkən sığortalanmış əmlakı qəbul edəcək hər hansı şəxsi təyin etmiş olduğu, habelə sığorta hadisəsi baş verənədək sığortaçının razılığı ilə onu dəyişdirmiş olduğu hallarda sığortalı fiziki şəxs vəfat edərsə, onun həmin müqavilə üzrə hüquq və vəzifələri mülki qanunvericiliklə müəyyən olunmuş vərəsəlik qaydasında sığortalanmış əmlakı qəbul edən şəxsə keçir;

13.1.2.2 qanunvericilikdə və ya müqavilədə başqa şərtlər müəyyən edilməmişdirsə, sığortalının hüquq və vəzifələri sığorta predmeti olan miras əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə həm onun özünün, həm də sığortaçının müqavilədə rəsmiləşdirilən razılığı ilə keçir;

13.1.2.3 sığortalı olan hüquqi şəxs sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə yenidən təşkil edildikdə onun həmin müqavilə üzrə hüquq və vəzifələri qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq hüquq varisinə keçir.

13.1.3. Sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı olmayan sığorta olunan vəfat etdikdə sığortalının onun başqası ilə əvəz olunması təklifinə sığortaçı etiraz etdikdə;

13.1.4. sığorta müqaviləsində digər hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığortalanmış əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etdikdə; əmlak özgəninkiləşdirilərkən sığortaçı sığortalının hüquq və vəzifələrinin əmlakın yeni mülkiyyətçisinə, sahibinə və ya istifadəçisinə keçməsinə etiraz etmədikdə əlavə sığorta haqqı ödənilmədən sığorta müqaviləsi üzrə sığortalı dəyişdirilə bilər;

13.1.5. sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı olmadıqda və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;

- 13.1.6. sığortaçı sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirdikdə;
13.1.7. sığortalı sığorta haqqını qanunvericilikdə və sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
13.1.8. sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda.

14. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERMƏ İLƏ BAĞLI XƏBƏRDARETMƏ

14.1 Bu Qaydaların 13-cü maddəsində göstərilən hallarda sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu barədə xəbərdar etməlidir.

14.2 Sığorta qanunvericiliyində və ya sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş hallarda, həmçinin tərəflərin başqa cür razılaşmasına əsasən sığorta müqaviləsinə sığortalının və ya sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilərkən bu barədə bir tərəf digərinə ən azı 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 iş günü əvvəl) tələbini əsaslandırıdığı yazılı bildiriş göndərməlidir.

15. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNƏ VAXTINDAN ƏVVƏL XİTAM VERMƏNİN NƏTİCƏLƏRİ

15.1 Sığorta müqaviləsinə sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqlarını bütünlüklə sığortalıya qaytarır.

15.2 Sığorta müqaviləsinə sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərcləri çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır.

15.3 Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı sığortalıya qaytarılmır.

15.4 Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 15.1-ci və 15.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

16. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ VƏ ONUN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ ÜÇÜN TƏLƏB OLUNAN SƏNƏDLƏR

16.1. Kənd təsərrüfatı məhsulları sığorta hadisələri nəticəsində tam məhv olduqda zərər məbləği müqavilədə qəbul edilmiş sığorta məbləğini təşkil edir.

16.2. Sığortalı kənd təsərrüfatı bitkisinin əkin sahəsini faktiki səpildiyindən çox göstərdiyi halda zərərin miqdarı sığorta müqaviləsində göstərilən əkin sahəsinə görə müəyyən edilir və ödənilir.

16.3. Sığorta ödənişi, məhsulun 1 sentnerinin təklifnamədə göstərilən qiyməti əsasında hesablanır.

16.4. Kənd təsərrüfatı məhsulları sığorta hadisəsi nəticəsində tam məhv olduqda və ya bir hissəsi məhv olduqda 1 hektarın əkin sahəsi məhsulunun dəyəri nəzərə alınmaqla məhsulun sığortalanma faizi miqdarında ödənilir.

16.5. Təbii fəlakətlər nəticəsində əkin sahəsi zədələnərək məhsuldarlıq aşağı düşdüyü halda sığorta ödənişi məhsul toplandıqdan sonra orta məhsuldarlıq müqavilədə nəzərdə tutulmuş məhsuldarlıqdan çıxılmaqla, itirilmiş məhsulun dəyərinin sığortalanma faizi miqdarında ödənilir.

16.6. Təbii fəlakətlər nəticəsində əkin sahəsinin zədələnməsi və ya məhv olması barədə müəyyən olunmuş müddətdə məlumat aldıqdan sonra sığorta filialı bu barədə dərhal Şirkətə məlumat verməlidir. Şirkətin nümayəndəsinin iştirakı və ya müvafiq göstərişi təmin edildikdən sonra sənədlər rəsmiləşdirilir.

16.7. Sığortalı risk baş verdiyi zaman öz öhdəliklərini yerinə yetirməzsə və bu zərərin miqdarının artmasına səbəb olarsa, sığortaçının verəcəyi ödənişdən artan bu nisbət çıxılır.

16.8. Sığorta ödənişi, sığorta olunmuş əmlakın məhv olması (zədələnməsi) səbəbləri və şəraiti haqqında səlahiyyətli orqanlardan bütün lazımi sənədləri aldıqdan, sığorta ödənişinə dair müvafiq forma akt tərtib edildikdən sonra 30 gün müddətində verilir.

16.9. Sığortalanmış kənd təsərrüfatı əmlakına zərər vurulmasına səbəb olmuş hadisənin baş verməsini təsdiq edən səlahiyyətli orqanın (qurumun) arayışı və s. təsdiqediciləri sənədlər sığortaçı tərəfindən tələb edilir.

16.10. Sığorta ödənişi sığortalının bankdakı hesablaşma hesabına köçürmə yolu ilə və ya nəqdi qaydada ödənilir.

17. SİĞORTA ÖDƏNİŞİNDƏN İMTİNANIN ƏSASLARI

Sığorta ödənişi aşağıdakı hallarda verilmir:

17.1. Sığorta hadisəsi müqavilə üzrə sığorta haqqı ödənildikdən əvvəl baş verdikdə;

17.2. Sığorta hadisəsi sığortalının məqsədli və ya onun ailə üzvlərinin qərəzli hərəkətləri nəticəsində baş verdikdə;

17.3. Sığorta hadisəsi sığortalının hüquq-mühafizə, məhkəmə orqanlarının qərarı ilə sübut olunmuş cinayət əməlləri və hərəkətləri nəticəsində baş verdikdə ;

17.4. Sığorta hadisəsi hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər nəticəsində baş verdikdə;

17.5. Sığortaçı tərəfindən sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırılmasına sığortalı və ya faydalanan şəxs tərəfindən maneçilik törədildikdə;

17.6. Sığortaçı sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərəri müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum edildikdə;

17.7. Baş vermiş hadisə qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilmədikdə;

17.8. Sığortalı toplanmış məhsulun rəqədərini düzgün göstərmədikdə;

17.9. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin və çoxillik əkmələrin məhsullarının becərilməsində aqrotexniki qaydalara riayət olunmadıqda;

17.10. Yanğından mühafizə qaydalarına əməl edilmədikdə;

17.11. Əkin sahələrinin müvafiq qanunvericilik aktları və ya təlimatlara uyğun qorunub saxlanması təmin edilmədikdə.

18. TƏRƏFLƏRİN MƏSULİYYƏTİ

Əgər sığortalı, sığorta hadisəsinin baş verməsində təqsirkar şəxsdən, habelə, məhkəmə və ya hüquq-mühafizə orqanlarının qərarına görə zərər vuran və ya bunun üçün məsuliyyət daşıyan şəxsdən dəymiş zərər məbləğini tam almışdırsa, sığortaçı sığorta ödənişini vermək vəzifəsindən azad edilir.

19. MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ

19.1. Bu sığorta qaydalarının icrasından irəli gələn bütün mübahisəli məsələlər və fikir ayrılıqları tərəflər arasında qarşılıqlı anlaşma və razılaşma yolu ilə həll edilir.

19.2. Tərəflər qaydaların icrasından irəli gələn mübahisəli məsələlər barəsində razılığa gələ bilmədikdə, həmin mübahisələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq məhkəmə yolu ilə həll edilir.

KƏND TƏSƏRRÜFATI BİTKİLƏRİN MƏHSULLARININ MƏXSUS SİĞORTA HAQQLARININ HESABLANMASI ÜZRƏ TARİF DƏRƏCƏLƏRİNİN ƏSASLANDIRILMASI

Tarif dərəcələri "Qeyri-həyat sığortası sahəsi üzrə sığorta tariflərinin hesablanması haqqında Metodika"dan istifadə edilməklə hesablanır. Hesablama zamanı aşağıdakı statistik məlumatlardan istifadə edilir:

- 1) Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı(q) - 0,05;
- 2) Bir sığorta müqaviləsi üzrə orta sığorta məbləği(S_0) - 1260 manat;
- 3) Bir sığorta hadisəsi üzrə orta sığorta ödənişi(S_0) - 600 manat;
- 4) Bağlanılacaq sığorta müqavilələrinin sayı(n) - 200.

$T_n, T_ə$ və T_r ilə müvafiq olaraq netto-dərəcəni, onun əsas hissəsini və risq üstəliyini işarə edək. Netto-dərəcənin əsas hissəsi 100 manat sığorta məbləğinə uyğun olaraq aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$T_ə = 100qS_0/S_0 = 0,01 \cdot 100 \cdot 600/1260 = 2,4 \text{ manat.}$$

Risq üstəliyini hesablamaq üçün təminat ehtimalını 0,98 götürək. Bu halda həmin ehtimala uyğun əmsal $a=2$ olur. Risq üstəliyi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$T_r = 1,2T_ə \cdot a \cdot \left(\frac{1-q}{nq} \right)^{\frac{1}{2}} = 2,4 \cdot 1,2 \cdot 2 \cdot \left(\frac{(1-0,05)}{(200 \cdot 0,05)} \right)^{\frac{1}{2}} = 1,8 \text{ manat.}$$

$$T_n = T_ə + T_r = 2,4 + 1,8 = 4,2 \text{ manat.}$$

Tarif dərəcəsinin strukturu: netto-dərəcə-70%, yüklənmə-30%. O cümlədən işlərin aparılması xərcləri-27%, qarşısılınma tədbirləri fonduna ayırma-2%, tarif mənfəəti-1%.

Brutto-dərəcəni T_b ib işarə edək. Onda brutto-dərəcənin hesablanması düsturuna əsasən

$$T_b = T_n / (1-f) = 4,27 / (1-0,3) = 6 \text{ manat.}$$

Beləliklə, tarif dərəcəsi 6% təşkil edir.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi 04 iyun 2004-cü il tarixli 08-03/125-3166 sayılı məktubuna əsasən sığorta haqqının 50%-ı dövlət büdcəsi hesabına ödənilən bitkilər üçün tarif dərəcəsi 5% həmcində müəyyənləşdirilmişdir.

